

**INSON VA FUQARONING ASOSIY SHAXSIY HUQUQ VA  
ERKINLIKLARINI TA'MINLASH**

**Xayitov Og‘abek Egamberdi o‘g‘li**

Buxoro Davlat Universiteti Tarix va Yuridik fakulteti

Yurisprudensiya yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Gmail: ogabekxayitiv10@gmail.com

TEL: +998 77 100 04 02

**ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОСНОВНЫХ ЛИЧНЫХ ПРАВ И СВОБОД  
ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА**

**Хайтов Огабека Эгамбердиевич**

Факультет истории и права Бухарского государственного университета

студент 2 курса юридического факультета

Gmail: ogabekkhayitiv10@gmail.com

ТЕЛ: +998 77 100 04 02

**ENSURING BASIC PERSONAL RIGHTS AND FREEDOMS OF  
PEOPLE AND CITIZENS**

**Khaitov Ogabek Egamberdi ugli**

Faculty of History and Law of Bukhara State University

2nd stage student of jurisprudence

Gmail: ogabekkhayitiv10@gmail.com

TEL: +998 77 100 04 02

**ANNOTATSIYA:** Bu maqolada, insonlar va fuqarolar uchun konstitutsiyada ta'riflangan asosiy huquqlar va erkinliklar, qonuniy foydalarning katta e'tibor bilan ko'zda tutilishi va bu huquqlarni oshirish va yangi tartiblar orqali insonlar va fuqarolar uchun xavfsizlik, ozodlik, erkin yashash va jamiyat a'zolarining o'zboshimchalik bilan jazolash kabi harakatlarni qonuniga mos ravishda ko'paytirishning muhimligi bayon qilingan. Bu muammo, insonlar va fuqarolar



uchun huquqiy yo‘nalish va huquqiy madaniyatni yanada rivojlantirish masalalarini ko‘rsatadi.

**Kalit so‘zlar:** demokratik islohotlar, Yangi O‘zbekiston, konstitutsiya, qonunlar, davlat hokimiyati, fuqarolarning asosiy huquqlari, erkinliklari, tartiblar, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, huquqiy madaniyat.

**АННОТАЦИЯ:** В этой статье основные права и свободы, определенные в конституции для людей и граждан, с большим вниманием к юридическим преимуществам и расширению этих прав, а также посредством новых процедур, безопасности, свободы, свободного проживания и членов сообщества для людей и граждан. Констатируется важность повышения законности таких действий, как произвольное наказание. Данная проблема указывает на вопросы правовой направленности и дальнейшего развития правовой культуры людей и граждан.

**Ключевые слова:** демократические реформы, Новый Узбекистан, конституция, законы, государственная власть, основные права граждан, свободы, процедуры, правосознание, правовая культура, правовая культура.

**ABSTRACT:** In this article, the basic rights and freedoms defined in the constitution for people and citizens, with great attention to the legal benefits, and the enhancement of these rights and through new procedures, security, freedom, free living and community members for people and citizens. the importance of increasing the law of actions such as arbitrary punishment is stated. This problem indicates the issues of legal orientation and further development of legal culture for people and citizens.

**Key words:** democratic reforms, New Uzbekistan, constitution, laws, state power, basic rights of citizens, freedoms, procedures, legal consciousness, legal culture, legal culture.

### **Kirish**

Yangi Konstitutsiya, mamlakatimizning uzun muddatli rivojlanish strategiyalarini, umumiy ravishda O‘zbekiston va xalqimizning kelajagi uchun mustahkam huquqiy asos va ishonchli kafolatlarni ta‘minlaydi deb hisoblanadi.

Konstitutsiya insonning xalqaro huquqlarini va majburiyatlarini o‘z ichiga olgan, yuqori yuridik huquqiy hujjatdir. Shu sababli, O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan konstitutsiyaviy islohotlar umumiy taraqqiyotimiz va xalqimizning farovon hayotiga qo‘shimcha muhim va ahamiyatga ega.

"Insonning qadri" g'oyasini Konstitutsiyaning mazmunida o'z o'rniga joylashtirib, hozirgi islohotlar "Inson - jamiyat - davlat" g'oyasini chuqur mustahkamlaydi va amaliy hayotda boshqarish zarur bo'lgan.

Ya'ni, insonning qadr-qimmati, haysiyati va g'ururi har bir sohada birinchi o'rinda qo'yiladi.

Yaqin yillar davomida O'zbekistonda inson huquqlari holati xalqaro jamoat va tashkilotlar tomonidan qattiq nazar ostida bo'ldi, bu esa mamlakatimizning iqtisodiy rivojlanishiga ta'sir qilishi mumkin edi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda yashovchi har bir odamning huquqlarini kafolatlash va butunlay himoya qilish vazifasi eng muhim bo'lib, "Inson qadri ustuvor jamiyat va milliy davlat" g'oyasi asosida Yangi O'zbekistonni rivojlantirishning zaruri siyosiy, huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-ma'rifat asoslari yaratildi.[1]

Yangi O'zbekistonda, erkin fuqarolik jamiyati va insonparvar demokratik huquqiy davlatni rivojlantirish uchun keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ular asosiy maqsad sifatida insonlarga, ularning huquqlariga, erkinliklari va foydalanuvchilariga ehtiyojlarini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Agar biz Konstitusiyamizning mukaddimasiga qaraymiz, O'zbekiston xalqi inson huquqlariga va davlat suvereniteti g'oyalariga sodiq bo'lganligini ta'kidlab, mamlakatimizda yashovchi fuqarolar uchun yaxshi hayotni ta'minlashga qaratilganligini va insonparvar demokratik huquqiy davlatni rivojlantirishga qaratilganligini ko'rishimiz mumkin. Konstitusiyamizning 13-moddasida aytilidigi kabi, "O'zbekiston Respublikasida demokratiya umumiy insoniy prinsiplarga asoslanadi, ular inson, uning hayoti, erkinligi, sharafi, qadriyati va boshqa huquqiy manfaatlariga yuqori ehtiyoj qo'yiladi." Bu ko'rsatish, insonlarni ulug'lash, ularning huquqlarini va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, shuningdek ularni har tomonlama rivojlantirish, Konstitusiyamizning asosiy maqsadiga va maqsadiga mos ravishda ta'minlanishi kerakligini anglatadi.

#### **Adabiyotlar tahlili va metodologiya**

Xalqaro Amnistiya tashkiloti O'zbekiston Respublikasida o'lim jazosining bekor qilinganligini ko'rsatib, bu jarayonning shafqatsiz va insoniyatga zid jazolashni dunyoda taqiqlash uchun muhim bir qadam bo'lganligini ta'kidlagan. Akademik A.Saidovning fikricha, O'zbekistonda o'lim jazosining bekor qilinishi quyidagi uch nuqtani hisobga oladi. Birinchidan, mamlakatimiz ijtimoiy-siyosiy



hayotdagi muhim tarixiy voqeani; ikkinchidan, sud-huquq islohatlarining uzviy tarkibiy qismi va muhim bo‘limi; uchinchidan, O‘zbekistonda rivojlanayotgan adolatli va insonparvar fuqarolik jamiyatining muhim qadami deb baholash mumkin. Viktor Gyugo, fransuz yozuvchisi va faylasufi, o‘lim jazosining qanday belgi bo‘lib, uni bekor qilishning civilizatsiyaga qaratilgan kamdan-kam holatda rivojlanishi haqida gapirdi. Islom alimlari ham insonlarni boshqa insonlarga zarar yetkazmaslikka chaqirishdi. Nemis olimi K.Mittermayer va uning fransuz maslakdoshi Gaus o‘lim jazosini adolatsiz va noqulayliklardan iborat deb qaraldi. Xalqaro huquq normalarida insonlarning yashash, erkinlik va shaxsiy daxlsizlik huquqlariga ega ekanligi ta'kidlandi. Inson huquqlari umumiy deklaratsiyasida har bir insonning yashash huquqi ajralmas ekanligi belgilandi. Fuqarolik va siyosiy huquqlar to‘g‘risidagi Paktning birinchi bandida har bir insonning yashash huquqi qonun bilan himoya qilinishi ta'kidlandi.[2]

Davlatimizning rahbari Sh.M.Mirziyoyev insonning sharafi, qimmatini haqida gapirib, har bir fuqaroning xavfsiz va tinch hayotini ta'minlashni, ularning asosiy huquq va erkinliklarini himoya qilishni muhim hisoblaydi. Uning ta'rifiga ko‘ra, har bir fuqaro uchun uyushmacha turmush sharoiti, zamonaviy infrastrukturani tashkil etish, sifatli tibbiy xizmatlarni taqdim etish, yaxshi ta'lim olish, ijtimoiy himoya tizimi va sog‘liqni saqlash, shuningdek ekologik muhitni saqlash muhimdir.

Biroq, qo‘shma fuqarolar tomonidan o‘lim jazosini bekor qilish va uning jinoyat qonunchiligiga oid qayta tiklash haqida takliflar aytilganligi, yangi Konstitutsiyaga ilgari murojaat etilgan paytda, rahbar tomonidan maqbul etilgan edi. Bu, demokratik va insonparvar maqsadlarni yuqori darajaga olib chiqishga intilgan dunyodagi ko‘plab davlatlarda o‘lim jazosining bekor qilinganligi bilan mos keladi.

### **Muhokama**

Jamiyatimizda inson va fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlari buzilishi holatlari ko‘p paytdir muammolarga olib keladi. Fuqarolar boshqa shaxslarga qilgan ayblari uchun, yoki aksincha, qilmagan ayblari uchun "o‘zicha sudlash" deb nomlanuvchi jarayon juda ko‘p kelib chiqmoqda. Bu holatlar insonning sharafi va qadr-qimmatini, erkinlikka hujum qilish va o‘lim holatlari bilan bog‘liqdir. Bu muammolar jamiyat uchun juda muhimdir, chunki "o‘zicha sudlash" jamiyat uchun katta xavfdir. "O‘zicha sudlash" huquqbuzarlik sodir etgan yoki etishga imkon beradigan shaxs haqida vakolatli davlat organlariga xabar bermasdan o‘z boshimchalik bilan jazo berishni anglatadi.

"O'zicha sudlash" uchun xavfli sabablarni ko'ramiz:

1. Bu jarayonda jazolangan shaxslar tanjarohati olishi yoki boshqa huquqlari buzilishiga olib kelsa, ularga qonunda belgilangan tartibda davlatning vakolatli organlari tomonidan huquqiy ta'sir etiladi.

2. Boshqa holatda "o'zicha sudlash" natijasida jazolangan shaxs aslida aybsiz yoki aybdor bo'lishi, ammo adolatli jazo berilmaganligi sababli arzimagan qilmish uchun juda og'ir jazo oladi.

3. Bu jarayonda jazolangan shaxslar sog'ligi va hayoti xavf ostida qolishi mumkin, shuningdek, agar ushlangan shaxs rostdan jinoyatchi bo'lsa, uning sog'ligiga zarar yetkazishi mumkin.

4. "O'zicha sudlash" tartibsizlik va huquqiy savodsizlikka olib keladi, fuqarolar konstitutsiya va qonunlarga rioya qilmaganligi, boshqalar bilan munosib muomala qilmaganligi natijasida chiqishi mumkin.[3]

Zamonaviy demokratik davlatlarda barcha qonunlar "o'zicha sudlashni" taqiqlaydi. 1948-yilning 10-dekabrida Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining e'lon qilingan Inson huquqlari Umumjahon Deklaratsiyasi inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarining asosiy poydevori hisoblanadi. Deklaratsiyaning 5-moddasiga ko'ra, "Hech kimni qiynoqqa yoki shafqatsiz, g'ayriinsoniy yoki qadr-qimmatni xo'rllovchi muomala va jazoga duchor etilmasligi kerak" degan ta'kid qilinadi.

Rivojlangan xorijiy mamlakatlarda ham "o'zicha sudlash" uchun og'ir jazo choralari belgilangan. Masalan, Buyuk Britaniyada, agar 3 va undan ortiq kishi umumiy maqsad uchun qonunga xilof kuch ishlatssa yoki shunday kuch ishlatish bilan qo'rqitsa, yoki ularning xatti-harakati o'sha yerda hozir bo'lgan boshqa shaxslarga o'z shaxsiy xavfsizligi uchun qo'rqishiga sabab bo'lsa, ushbu shaxslar zo'ravonlik harakatlarini sodir etishda aybdor deb topiladi va 5 yilgacha muddatga ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi. Agar birgalikda hozir bo'lgan 12 va undan ortiq kishi umumiy maqsad uchun qonunga xilof kuch ishlatssa yoki shunday kuch ishlatish bilan qo'rqitsa, yoki ularning xatti-harakati o'sha yerda hozir bo'lgan boshqa shaxslarga o'z shaxsiy xavfsizligi uchun qo'rqishiga sabab bo'lsa, barcha shaxslar ommaviy tartibsizlik sodir etishda aybdor deb topiladi va 10 yilgacha muddatga ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi. Bu muammo-larni oldini olish uchun qonun hujjatlarini takomillashtirish, jamiyat a'zolarini bunday holatlarni sodir etmasliklari haqida normalarni kuchaytirish zarur.

Yangi Konstitutsiyada ko'rsatilgan ayrim normalarga e'tibor qaratilganda, inson huquqlari va erkinliklari har qanday tizimdan ustun bo'lib, bu g'o'ya va tamoyillar yangi Konstitutsiyada emas, balki amalda ham o'z isbotini topayotganligiga guvohlik etadi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2022-yil 20-yanvar kuni Konstitutsiyaviy komissiya a'zolari bilan o'tkazilgan uchrashuvda, shaxsning sudlanganligi va undan kelib chiqadigan huquqiy oqibatlar uni yaqin qarindoshlari huquqlarini cheklashga asos bo'lishi mumkin emasligi haqida qat'iy yozib qo'yilishi zarur bo'lganini ta'kidlagan edi.

Sudlanganlik shaxsning sodir etgan jinoyati uchun hukm etilganligidan kelib chiqadigan huquqiy holatdir. Aslida, sud tomonidan jazo tayinlangan ayblov hukmi qonuniy kuchga kirgan kundan boshlab shaxs sudlangan deb hisoblanadi. Bunday qaror Sovet tizimidan meros bo'lgan mazkur tajribadan voz kechish har kim faqat o'zi sodir etgan jinoyatlar uchun javob berishi qoidasini joriy etishga zamin bo'ladiganini ko'rsatadi. [4]

Yangi Konstitutsiyaga kiritilgan 28-moddada "Shaxsning sudlanganligi va bundan kelib chiqadigan huquqiy oqibatlar uning qarindoshlari huquqlarini cheklash uchun asos bo'lishi mumkin emas"ligi belgilanib, bunday o'zgartirish sudlangan shaxslar qarindoshlarining huquqlarini asossiz cheklashni bartaraf etadi. Bu qoidalarni mustahkamlaydigan jarayonlarning qabul qilinishi zarur bo'lganini ko'rsatadi.

Amaldagi Jinoyat Kodeksi bo'yicha, sudlanganlik shaxsning sodir etgan jinoyati uchun hukm etilganligidan kelib chiqadigan huquqiy holatdir. Shuningdek, Konstitutsiyamizda sudlanganlik shaxsning yaqin qarindoshlarining sudlanganligi munosabati bilan ishga qabul qilinmaslik asosida mehnat kodeksi va boshqa qonun hujjatlari bilan birlashtiriladi.

Bu jarayonlar sudlangan shaxslarning va ularning yaqin qarindoshlarining huquqlarini asossiz cheklashning qonuniy va demokratik tartibi bo'lmagani, shuningdek, faqat sud tomonidan jazo tayinlangan ayblov hukmi qonuniy kuchga kirgan kundan boshlab shaxs sudlangan deb hisoblanadiganini ifodalaydi. [5]

### **Natijalar**

2023-yil 30-aprel kuni o'tkazilgan referendumda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahriri qabul qilinganligi, xalqimizning Yangi O'zbekistonni barpo etishga bo'lgan umidlari va intilishlari o'z aksini topganligini



ko'rsatadi. Yangi Konstitutsiyada davlat qurilishining yangi strategik maqsadi ijtimoiy davlat qurish va ijtimoiy adolat va birdamlik printsiplari joriy etilgan. Inson huquq va erkinliklarini himoya qilishning yangi mexanizmlari kafolatlangan.

Konstitutsiyadagi o'zgarishlar inson manfaatini ustun qo'yima, huquq va erkinliklarni mustahkamlashga yo'naltirilganligini ko'rsatadi. Konstitutsiyada davlat-jamiyat-inson tamoyilining inson-jamiyat-davlat deb o'zgartirilganligi, inson manfaatlarini ustun qo'yima maqsad qilinganligini ko'rsatadi. Bunda huquq va erkinliklarni amalga oshirishning real imkoniyatlarini ta'minlash chora-tadbirlari va kafolatlar ham o'z o'rnini egallagan.

Konstitutsiyada inson huquq va erkinliklarini ta'minlashga bag'ishlangan bobning ikkinchi bo'limida inson huquq va erkinliklarini kafolatlashning yangi masala va yo'nalishlarini ko'rsatadigan yangi normalar joylashgan. Masalan, 54-moddada "Insonning huquq va erkinliklarini ta'minlash davlatning oliy maqsadidir" degan hukm qo'llanilgan. Shuningdek, 56-moddada "Davlat inson huquqlari bo'yicha milliy institutlar faoliyatini tashkil etish uchun sharoitlar yaratadi" degan hukm kiritilgan. Bu o'zgarishlar inson huquq va erkinliklarini kafolatlashda yangi yo'nalishlar yaratishda yangiliklar e'tiborini jalb etadi.[6]

Insonning huquqlarini himoya qilish huquqi insonning huquq va erkinliklarini ta'minlashning asosiy qismi hisoblanadi. Bu huquq xalqaro-huquqiy hujjatlarda ham belgilangan. Konstitutsiyada 55-moddada "Har kim O'zbekiston Respublikasining qonunchiligiga va xalqaro shartnomalariga muvofiq, agar davlatning huquqiy himoyaga doir barcha ichki vositalaridan foydalanib bo'lingan bo'lsa, insonning huquq va erkinliklarini himoya qiluvchi xalqaro organlarga murojaat etishga haqli" degan hukm qo'llanilgan.

Qonunlar, davlat organlari, va boshqa tashkilotlar, shuningdek mansabdor shaxslar o'rtasida sudga shikoyat qilish huquqini kafolatlashadi. Shaxsning buzilgan huquq va erkinliklarini tiklash masalasi uchun sudlar tomonidan chiqarilgan qarorlarni apellyatsiya, kassatsiya yoki nazorat tartibida qayta ko'rib chiqish imkoniyatlari mavjud.

O'zbekiston BMT a'zo bo'lganligi bilan, shaxsga xalqaro organlarga murojaat etish huquqi berilganligi O'zbekiston Respublikasi inson huquqlari sohasida zimmasiga olgan xalqaro majburiyatlarini samarali bajarishga qaratilgan Inson huquqlari bo'yicha Milliy strategiyasi va BMTning inson huquqlari bo'yicha ustav



organlari va shartnomaviy qo‘mitalari bilan xamkorlik qilish tizimini kuchaytirish bilan bog‘liq. [7]

Konstitutsiyada yangi normalardan biri, 57-modda, nogironlikka doir ehtiyojmand toifalar, masalan mehnatga layoqatsiz va yolg‘iz keksalar, uchun huquqiy himoya kafolatlanishi haqida ma‘lumotlar beradi. Davlatning ijtimoiy-jihatdan ehtiyojmand toifalarining turmush sifatini oshirish va ularga ta‘minlash imkoniyatlarini kengaytirishga oid choralarni ko‘rsatadi. Bu normalar fuqarolar huquq va erkinliklarini himoya qilishning davlat kafolatlarini mustahkamlashga xizmat qiladi va xalqimizning hayotini farovonlashtirish va O‘zbekistonning ijobiy imidjini shakllantirishga qaratilgan sharoitlarni yaratishda o‘z hissasini o‘z ichiga oladi.

Konstitutsiyamizda, 26-moddasida, jinoyat sodir etgan kishilar uchun sud to‘g‘risida qonunlar belgilangan. Bu modda jinoyat sodir etgan shaxsning aybini aniqlanib, uni sud o‘zini himoya qilish uchun shartlar ta‘minlab beradi. Bu shartlar ichida kishilarga qiynoqqa solinishi, zo‘ravonlikka yoki inson qadr-qimmatini kamsitishga olib keladigan tazyiq qo‘llash mumkin emas. Ayni paytda, sudlanuvchilar ishi sudda qonuniy tartibda oshkora ko‘rib chiqilib, ayblanmaguncha aybdor hisoblanmaydi. Bu, davlat organlari bilan jinoyat sodir etgan shaxslar o‘rtasidagi shaxsiy munosabatlarni tartibga soladi.

26-maddaning 2-bandida, huquqbuzarlik sodir etgan yoki etishga gumonlanayotgan shaxslar boshqa shaxslar tomonidan o‘zboshimchalik bilan jazolanishining (o‘zicha sudlanishining) taqiqlanishi ta‘rifi kiritilishi maqsadga muvofiq bo‘lar edi.

26-maddaning 3-bandida esa, tibbiy va ilmiy tajribalar o‘tkazilishi mavzusida taqiqlanish belgilanadi. Bu, O‘zbekiston Respublikasida davlat va jamiyatning huquqlari va qonuniy manfaatlariga zarar yetkazadigan har qanday tibbiy va ilmiy tajribalarni o‘tkazilishi taqiqlanadi. Tibbiy va ilmiy tajribalar inson va jamiyat manfaatlariga xizmat qilishi kerak. Tibbiy va ilmiy tajribalarni o‘tkazish tartibi qonunlar bilan belgilanadi.[8]

Konstitutsiyamizning 36-moddasi insonlarga mulkdor bo‘lish huquqini ta‘minlaydi, ularning o‘zlariga va boshqalar bilan birgalikda mulkka egallash imkoniyatini kafolatlashadi. Bu qoida "Har bir inson yakka holda, shuningdek boshqalar bilan birgalikda mulkka egalik qilish huquqiga ega. Hech kim zo‘ravonlik bilan o‘z mulkidan mahrum etilishi mumkin emas" deb ta‘kidlanib, "Inson huquqlari





umumjahon Deklaratsiyasi"ning 21-moddasi bilan mos tushadi. Xalqaro hujjatning 22-moddasi va Konstitutsiyamizning 39-moddasi ijtimoiy ta'minot olish huquqini aniqlaydi. Mehnat qilish huquqi fuqarolar uchun ahamiyatli konstitutsiyaviy huquqlardan biridir. Konstitutsiyamizning 37-moddasi mehnat qilish, erkin kasb tanlash, adolatli mehnat sharoitlarida ishlash va qonunlarga muvofiq ishsizlikdan himoyalash huquqini ta'minlaydi.

Asosiy qonunimizda ushbu qoida "Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi"ning 23-va 24-moddalari bilan muvofiqdir. "Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi"ning 26-moddasi insonlarga ta'lim olish huquqini kafolatlaydi, shuningdek Konstitutsiyamizning 41-moddasi bepul umumiy ta'lim olish huquqini ta'minlaydi. Mamlakatimizda harkimga ilmiy va texnikaviy ijod erkinligi, madaniyat yutuqlaridan foydalanish huquqi kafolatlanadi. Davlat jamiyatning madaniy, ilmiy va texnikaviy rivojlanishiga g'amxo'rlik qiladi, shuningdek bu asosiy qonunimizning 42-moddasi bilan ta'minlanadi.[9]

"Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi"ning 27-moddasi insonlarga jamiyatning madaniy hayotida erkin ishtirok etish, san'atdan bahramand bo'lish, ilmiy taraqqiyotida ishtirok etish va uning samaralaridan foydalanish huquqini kafolatlaydi. Oila jamiyatning asosiy bo'g'indir va jamiyat va davlat tomonidan himoyalangan huquqiga ega. Xalqaro hujjatning 16-moddasi ta'kidlaydi ki, oila jamiyatning tabiiy va asosiy hujayrasi, shuningdek Deklaratsiyaning 25-moddasi va Konstitutsiyamizning 65-moddasi farzandlarning ota-ona huquqiga egallashini aniqlaydi.

Shunday qilib, inson huquqlari va erkinliklari bo'yicha asosiy qonunimiz "Inson huquqlari umumjahon Deklaratsiyasi"ning g'o'ya va tamoyillarini kafolatlashadi. Huquq va erkinliklar bir-biri bilan o'zaro bog'langanligi, xalqaro umumiy taraqqiyot uchun muhim shartdir.

Bu taklif etilayotgan norma, yaratilayotgan ixtiro va texnik ishlanmalarin inson, fuqarolar, davlat va jamiyat manfaatlariga xizmat qilishi va uni patentlashtirilgandan so'ng ekspertizadan o'tkazilishi va xulosa olinishini ko'rsatadi.[10]

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytish mumkinki, insonning sha'ni, qadr-qimmati va uning erkinligi, davlat uchun ahamiyatli hisoblanadi, chunki har qanday qonun va qarorlar fuqarolar uchun kelajagining belgilaydi. Hozirgi yangi rivojlanayotgan davlatimizda



insonning qadri, uning erkinligi va huquqi ko'zga ko'rinadigan masalalar emas, balki dunyodagi boshqa mamlakatlarning diqqatini ham qozonib turadi. Bizning asosiy maqsadlarimiz va qadamlarimizning yuksalishida insonning qiymatini himoya qilish muhim o'rin tutadi. Fuqarolar, ularning huquq va qadrlarini ulug'lash va himoya qilish, bugungi kunda eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

### Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.-T.:O'zbekiston, 2019.
2. —Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasil. Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi 217 A (III) ko'rsatmasi 1948 yil 10 dekabr
3. O'zbekiston Respubikasining Jinoyat kodeksi. 1994-yil 22-sentyabr
4. O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi. 1994-yil 22- sentyabr
5. www.lex.uz/-O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
6. Икрамов Р.А., Ходжиев Р.Б. (2020). Воспитание гармонично развитого поколения является приоритетом государственной молодежной политики. Вестник науки и образования. № 14 (92). Част 3. С. 88-90
7. Ходжиев Р.Б., Норбоева Д.О. (2021) Креативное мышление – важный фактор социального развития. Вестник науки и образования. № 10 (113). Част 3. С. 76-79.
8. Ходжиев Р.Б., Норбоева Д.О. (2021) Ёшлар ижтимоий ҳаётнинг когнитив асослари. “Academic Research in Educational Sciences” № 2(2), 544-555-б.
9. R.V.Hojiyev, G.B.Xolmo'minov, M.L.Sharipov (2020) Raising a harmoniously developed generation is a priority of democratic reforms in Uzbekistan. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. Volume 8. Number 5. pp1-3.
10. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1997-y., № 4-5, 102- modda)
11. <https://hozir.org/demokratik-jamiyat-qurishda-inson-huquqlari-va-erkinliklarini.html>

